

VEDLEGG

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Kommunal- og forvaltningskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.
2023/4370

Vår ref.
23/5126 - MOBL

Dato
05.12.2023

Dokument 8:39 S (2023–2024) Representantforslag om en tiltakspakke for enslige mindreårige asylsøkere

Jeg viser til brev av 15. november 2023 fra Kommunal- og forvaltningskomiteen, der jeg blir bedt om å vurdere Dokument 8: 39 S (2023-2024) – Representantforslag om en tiltakspakke for enslige, mindreårige asylsøkere fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Grete Wold og Birgit Oline Kjerstad.

Enslige, mindreårige asylsøkere som kommer til Norge, kan ha ulike bakgrunn og ulike motiver for reisen hit, samt ulike livserfaringer og opplevelser i opprinnelseslandet og under reisen. Noen har flyktet fra krig og forfølgelse i eget hjemland. For andre er reisen primært betinget av en søken etter bedre fremtidsmuligheter – som muligheten til å få utdanning, oppnå en bedre økonomisk situasjon osv. Noen kommer direkte fra hjemlandet, mens andre har vært på reise lenge gjennom mange land.

Enslige mindreårige som søker beskyttelse i Norge, er med andre ord en sammensatt gruppe med ulike behov, men felles for de fleste er at de befinner seg i en sårbar og vanskelig situasjon. Det er derfor viktig at denne gruppen får et forsvarlig bo- og omsorgstilbud, og at det legges til rette for at den enkelte får en mest mulig meningsfull tilværelse, tilpasset den enkeltes behov.

Nedenfor går jeg nærmere inn på representantenes forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringa kome tilbake til Stortinget med forslag til lovendringar som sikrar at omsorgsansvaret for einslige mindreårige asylsøklarar mellom 15 og 18 år blir overført til barnevernet.*

Barn som kommer alene til Norge er en sårbar gruppe og prioriteres derfor høyt i alle ledd i utlendingsforvaltningen. Norge har et alderstilpasset omsorgstilbud til enslige mindreårige som har søkt om beskyttelse. Dagens ordning innebærer at enslige mindreårige som bor i asylmottak, får en mer begrenset oppfølging og omsorg enn enslige mindreårige som bor i omsorgssentrene underlagt Barne-, ungdoms- og familieetatsens (Bufetat) ansvar.

I utgangspunktet har alle barn rett på likeverdig omsorg, uavhengig av barnets alder og oppholdsstatus, jf. Barnekonvensjonen artikler 20 og 22. Det utgjør imidlertid ikke diskriminering etter barnekonvensjonen dersom slik forskjellsbehandling kan begrunnes i ulike omsorgsbehov eller andre legitime formål. Yngre barn trenger normalt mer oppfølging enn eldre barn, og slik er det også for enslige mindreårige som har søkt beskyttelse. De eldste barna (som normalt bor i asylmottak) har blant annet behov for mer selvstendighetstrening enn yngre barn (som normalt bor i omsorgssenter), slik at de i større grad kan forberedes på et liv som voksen.

Omsorgen som tilbys enslige mindreårige som bor i asylmottak er tilpasset for å møte behovene til denne gruppen. Utlendingsmyndighetene har over mange år utviklet et mottaksapparat med detaljerte krav til asylmottakene knyttet til bemanning, kompetanse og omsorgsarbeid, tilpasset behovene til de enslige mindreårige som bor i asylmottak. Utlendingsdirektoratet (UDI) har de siste årene fått tilført flere profesjonelle omsorgsarbeidere med barnefaglig kompetanse som arbeider med enslige mindreårige som bor i asylmottak. Asylmottakene har en særskilt aktivitetsplikt for å sikre at den mindreårige får nødvendige tjenester fra andre sektormyndigheter i henhold til sektoransvarsprinsippet, herunder også fra barnevernsmyndighetene.

Regjeringen innførte i fjor et statlig tilsyn for enslige mindreårige som oppholder seg i asylmottak, der statsforvalteren er tilsynsmyndighet og Statens helsetilsyn har det overordnede faglige ansvaret. Tilsynsmyndigheten skal påse at enslige mindreårige som bor i asylmottak, får et forsvarlig bo- og omsorgstilbud under oppholdet i asylmottak.

FNs barnekomité har uttalt at flyktningbarn har en juridisk rett til helsetjenester, omsorg og utdanning. Dette får alle enslige, mindreårige asylsøkere under 18 år i Norge. Det at de yngste og mest sårbare enslige mindreårige asylsøkerne får et ekstra godt omsorgstilbud, innebærer ikke en diskriminering av gruppen over 15 år, så lenge tilbudet til denne gruppen er faglig forsvarlig og i samsvar med barnekonvensjonens krav.

På denne bakgrunn mener jeg at omsorgen for enslige mindreårige over 15 år er ivaretatt i asylmottak. Jeg kommer dermed ikke til å foreslå lovendringer for at omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år overføres til barnevernet.

Regjeringens utgangspunkt er at enslige mindreårige får et godt omsorgstilbud uavhengig av om de bor i asylmottak eller er underlagt barnevernet. Jeg har merket meg at barne- og familieministeren har uttalt at hun er åpen for å utrede overføring av omsorgsansvaret for denne gruppen, og at hun skal se nærmere på saken når hennes departement nå vurderer anbefalingene i utredningen NOU 2023:7 *Trygg barndom, sikker fremtid*. Jeg ønsker denne diskusjonen velkommen.

- 2. Stortinget ber regjeringa om å gje politiet ein tydeleg instruks om at forsvinning av einslege mindreårige asylsøkjalar skal etterforskast og takast på like stort alvor som forsvinning av norske barn.*

Riksadvokaten gir instruksjer og føringer om straffesaksbehandlingen. I et eget rundskriv fra 2004 om savnetsaker er det gitt generelle føringer til politiet om når det skal foretas etterforskning. Politiet skal alltid vurdere om det kan ligge et straffbart forhold bak en forsvinning og om det derfor skal settes i verk etterforskning. Det skal sørges for sikring av spor og informasjon som kan nyttes dersom det senere viser seg at forsvinningen skyldes en straffbar handling.

Når det gjelder mindreårige som forsvinner fra asylmottak har riksadvokaten understreket behovet for prioritering og vurdering av iverksettelse av etterforskning en rekke ganger. Det er i rundskriv gitt direktiv om at innsatsen hvor barn forsvinner fra mottak eller omsorgssenter skal prioriteres på linje med andre forsvinningssaker, og at politidistriktene må etablere gode samarbeidsrutiner med utlendingsmyndighetene og barneverntjenesten i slike saker.

Det foreligger altså allerede en klar instruks på feltet.

Det siste året er det gjennomført flere prosesser for å forbedre de aktuelle samarbeidsrutinene mellom politiet, utlendingsmyndighetene og barneverntjenesten. Etter initiativ fra riksadvokaten og Politidirektoratet, er politiets gjeldende retningslinjer for behandling av alle typer savnetsaker under revisjon. Arbeidet er i slutfasen og forslag til nye rutiner forventes formelt oversendt til Politidirektoratet i nær fremtid. Enslige mindreårige asylsøkere omtales spesielt i rutinene. Politidirektoratet vil i dialog med riksadvokaten følge opp foreslåtte tiltak, for å sikre at myndighetene får oppdaterte og avklarte retningslinjer og rutiner som legger til rette for korrekt oppfølging ved forsvinninger fra mottak.

3. *Stortinget ber regjeringa om å stille dei rette vilkåra og ressursane tilgjengeleg for at mottak for einslege mindreårige asylsøklarar har retningslinjer som forebyggjer forsvinningar, har tilstrekkeleg med barnefagleg kompetent personell og god omsorg.*

Omsorgsansvaret for enslige mindreårige som bor i asylmottak, ble lov- og forskriftsfestet i 2021. En slik regulering har bidratt til å tydeliggjøre UDIs omsorgsansvar for denne gruppen, som samtidig har klargjort andre myndigheters ansvar for å ivareta denne gruppen, f.eks. barneverntjenesten.

Den uavhengige tilsynsordningen med omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak, skal påse at de enslige mindreårige, får et forsvarlig bo- og omsorgstilbud under oppholdet i asylmottak. Rettstridige forhold i asylmottak bør ikke forekomme, men dersom dette avdekkes viser det at tilsynsordningen fungerer. Dersom tilsynsmyndigheten gir pålegg etter et tilsynsbesøk, har UDI et ansvar for at ev. rettstridige forhold rettes opp uten ugrunnet opphold. UDI driver også aktiv kontraktsoppfølging med driftsoperatørene, for å sikre at de mottar den tjenesten det betales for.

I løpet av de siste årene har UDI iverksatt en rekke tiltak for å bedre situasjonen i asylmottak for enslige mindreårige, inkludert økt bemanning og styrket barnefaglig kompetanse. Det er likevel viktig å fortsette arbeidet med å bedre omsorgstilbudet, samt forebygge at ungdommer forsvinner fra asylmottakene og forbedre rutiner når dette skjer. UDI er opptatt av å legge til rette for så gode løsninger som mulig på asylmottakene for å forebygge at forsvinninger skjer.

Regjeringen er opptatt av å gi et godt omsorgstilbud til enslige mindreårige som bor i asylmottak, ut i fra den aldersinndelte modellen vi har i dag. Vi er interessert i å se på forbedringstiltak og vil vurdere å stille enda strengere krav til bemanning, barnefaglig kompetanse og styrke tilsynsordningen, slik at ev. avvik fanges opp og utbedres.

Med hilsen

Emilie Mehl

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur